

8. Про колективні договори і угоди : закон України від 01.07.1993 № 3356-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 36. Ст. 361.
9. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 2-ге вид. Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. 520 с.
10. Загальна теорія держави і права : підруч. для студентів юрид. спец. ВНЗ / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2002. 432 с.
11. Бобылев А. И. Теоретические проблемы правового регулирования. *Право и политика*. 2002. № 8. С. 10–16.

Одержано 31.10.2019

УДК 327.82([47+57]-672СНГ)

Магдалена МОЧЬОНГ-ШВИОНТЕК,

докторант Ягеллонского университета в Кракове (Польша)¹

ПРЕВЕНТИВНАЯ ДИПЛОМАТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ

Превентивная дипломатия в настоящее время является одним из самых эффективных путей обеспечения международной безопасности и реакции на изменения политическо-военных отношений между странами. Это наиболее часто используемое средство в контексте действий, предпринимаемых в рамках системы безопасности ООН и других международных организаций для предотвращения конфликтов между странами во всех географических регионах.

Источником термина превентивная дипломатия считается заявление Генерального секретаря Организации Объединенных Наций Дага Хаммаршёльда, который в 1960 году, в течение периода соперничества Востока и Запада, указал на необходимость поддерживать небольшие области минимальных международных споров, с тем чтобы предотвратить их превращение в более крупные конфликты. Основой для изучения сути превентивной дипломатии является статья 2 пункт 4 Устава Организации Объединенных Наций [1], устанавливающая, что «все члены Организации Объединенных Наций воздерживаются в их международных отношениях от угрозы силой или ее применения как против территориальной неприкосновенности или политической независимости любого государства, так и каким-либо другим образом, несовместимым с целями Объединенных Наций». Международное сообщество, осознавая разрушительное влияние конфликтов на широко понимаемые проблемы развития и безопасности, подчеркнуло обязательный поиск разрешения споров только на основе консенсуса. Подтвердило в то же время, что решение антагонизма мирным образом позволяет создавать и укреплять чувство стабильности всего наднационального сообщества.

Решением Совета глав Содружества Независимых Государств, 19 января 1996 года в Москве, была принята *Концепция предотвращения и урегулирования конфликтов на территории государств-участников Содружества Независимых Государств* [2]. Принятие странами СНГ концепции превентивной дипломатии в качестве основы для предотвращения вооруженных конфликтов на постсоветском пространстве имело большое политическое значение. Опираясь на реалиях постсоветского пространства, концепция имела возможность стать примером практического применения превентивной дипломатии. В документе определено совместную тактику государств участников СНГ к вопросам предотвращения и урегулирования конфликтов, заявлено, что превентивная дипломатия может осуществляться специальными представителями СНГ. Концепция включает ряд действий, направленных на достижение четко определенных целей, в том на выяснение причин и предупреждение споров между сторонами и недопущение преобразования их в конфликты, включая все средства мирного разрешения споров: переговоры между сторонами в споре, обследование, примирение, арбитраж, судебное разбирательство, обращение к региональным органам или соглашениям, добрые услуги и посредничество в организации консультаций, переговоров, оказание помощи в поисках взаимопонимания и достижения договоренности по урегулированию разногласий между государствами.

Рассматривая концепцию СНГ, необходимо особо выделить следующие моменты. В отличие от Устава СНГ и других документов СНГ, в концепции говорится о конфликтах на территории государств-участников Содружества. Такой подход предусматривает активное участие СНГ в урегулировании и проведении миротворческих операций, что касается межгосударственных и внутренних конфликтов. При этом отводится важная роль в широком диапазоне усилий Содружества. Отмечается, что наиболее желательным методом разрешения споров и предотвращения конфликтов является употребление превентивных мер и превентивной дипломатии.

Большое внимание в Концепции уделяется привлечению к деятельности по урегулированию и предотвращению конфликтов на территории стран СНГ ООН и ОБСЕ. Особо отмечается, что принуждение к миру может происходить только с соглашения и на основе мандата СБ ООН.

Однако опыт последних годов показал, что в странах Содружества не существует единое понимание взглядов миротворчества и превентивной дипломатии. Несмотря на приложенные усилия, не удалось создать эффективную систему коллективной безопасности, основанную на сочетании превентивных мер и миротворческих операций. Следует проводить различие между превентивной дипломатией, которая основана главным образом на

¹ Magdalena Maciąg-Świontek, doktorant Jagiellońskiego Uniwersytetu w Krakowie (Polska).

использовании политических и дипломатических средств, от принудительной дипломатии, которая ссылается на применение силы или, по крайней мере, на угрозу ее использования. Миссии СНГ очень часто воспринимаются как инструмент для реализации интересов России в бывшем СССР.

Проблема заключается в отсутствии беспристрастности СНГ. Надо подчеркнуть, что из-за географической и культурной близости, региональные организации могут иметь потенциально более сильный мандат на начало вмешательства чем другие государства. Во многих случаях такая же географическая и культурная близость причиняется к тому, что вмешавшиеся региональные организации, воспринимаются скорее как стороны конфликта, чем нейтральные посредники. Это особенно очевидно во время операций, проводимых Содружеством Независимых Государств, в котором доминирует одно сильное государство – Россия.

Список библиографических ссылок

1. Устав ООН // Организация Объединенных Наций : офиц. сайт. URL: <http://www.un.org/ru/sections/un-charter/chapter-i/index.html> (дата обращения: 16.04.2018).

2. Концепция предотвращения и урегулирования конфликтов на территории государств-участников Содружества Независимых Государств // Единый реестр правовых актов и других документов Содружества Независимых Государств : офиц. сайт. URL: <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=536> (дата обращения: 16.04.2018).

Получено 21.10.2019

УДК 342.51

Олександр Олександрович АВДЄЄВ,

кандидат юридичних наук, старший викладач

кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4203-8165>

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЯК СКЛАДОВОГО ЕЛЕМЕНТУ МЕХАНІЗМУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Необхідність модернізації змісту вищої освіти, її інтеграції до міжнародних принципів, вимог, критеріїв та стандартів обумовлює необхідність у створенні та функціонуванні ефективної системи державного контролю у цій сфері. А низка недоліків щодо надання вищими навчальними закладами освітніх послуг, які є наслідком недовіри сучасної системи державного контролю за вищими навчальними закладами України, лише підтверджують важливість та необхідність його функціонування.

Слід зазначити, що державна діяльність, на відміну від індивідуальної побутової діяльності особи, виникає не з власних потреб органів та посадових осіб, які її здійснюють, а на підставі наявних та прогнозованих майбутніх потреб суспільства. Це пов'язано з тим, що сутність держава полягає у існуванні не заради самої себе, а задля її суспільства. Державна діяльність має здійснюватися з урахуванням потреб суспільства, бути спрямована на їх задоволення, а також забезпечувати захист прав, інтересів зазначеного суспільства та гарантувати його стабільність.

Державний контроль проводиться центральними і місцевими органами управління освітою та Державною інспекцією навчальних закладів при Міністерстві освіти України. Положення про центральні державні органи управління освітою, про Державну інспекцію навчальних закладів при Міністерстві освіти України затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Також у Порядку здійснення державного контролю за діяльністю вищих навчальних закладів, затвердженому Наказом Міністерства Освіти і Науки України, закріплено, що функції здійснення державного контролю за діяльністю навчальних закладів покладені на: Міністерство освіти і науки України, Державну інспекцію навчальних закладів, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні навчальні заклади, органи управління освітою обласних.

Президент України як глава держави і гарант додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина, здійснюючи так званий президентський контроль за діяльністю вищих навчальних закладів України: видає укази і розпорядження з питань вищої освіти, які є обов'язковими до виконання на території України; розглядає перед внесенням на затвердження Верховною Радою України розроблені Кабінетом Міністрів України загальнодержавні програми з питань освітньої діяльності; нагороджує державними нагородами; встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними педагогічних і науково-педагогічних працівників.

За своїм конституційно-правовим статусом Президент України не відноситься ні до однієї з трьох гілок влади. Натомість, він, як голова держави, визнається гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина [1].

Цілком зрозуміло, що поряд з іншими правами людини він покликаний гарантувати і право на освіту. Свій контролюючий вплив Президент здійснює шляхом видання указів та розпоряджень щодо освітньої діяльності, які мають загальнообов'язкову юридичну силу на всій території України. Так, Указ Президента «Про національну доктрину розвитку освіти» визначає основні стратегічні напрямки розвитку української освіти. В межах своїх повноважень Президент України призначає та звільнює з посади Міністра освіти і науки України, надає доручення Кабінету Міністрів